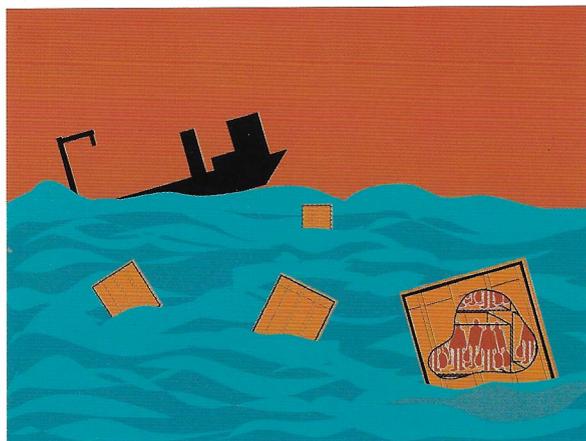
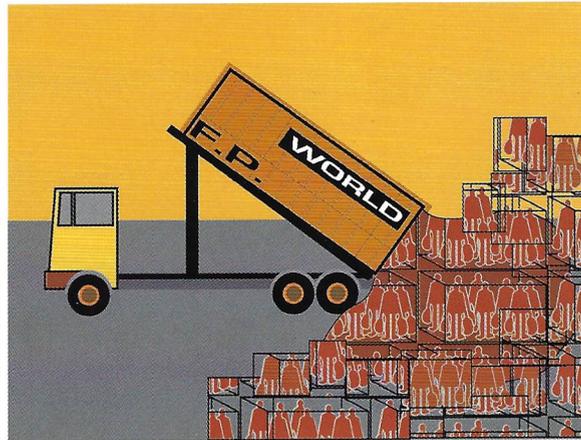
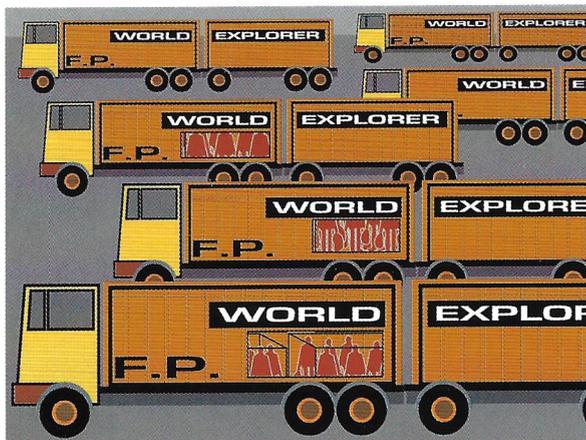

Μαρτυρίες

ΜΕΤΑΞΥ ΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑΣ
& ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα για το Δημοτικό Σχολείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΕΘΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Το έντυπο αυτό έγινε με αφορμή την έκθεση
Σύνοψις 3 - Μαρτυρίες: Μεταξύ μυθοπλασίας και πραγματικότητας,
που παρουσιάστηκε στο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης
Τέχνης από το Δεκέμβριο 2003 έως το Φεβρουάριο 2004.

Οργάνωση Εκπαιδευτικού Προγράμματος:
Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
Επιμέλεια-Υλοποίηση: Μαρίνα Παπασωτηρίου
Σχεδιασμός εντύπου: Γιώργος Τζιλιάνας
Εκτύπωση: SCRIPTA

© ΕΜΣΤ 2003
Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
Αμβρ. Φραντζή 14, 117 43 Αθήνα
Τηλ. 210 / 9242 111-2, Φαξ 210 / 9245 200
e-mail: education@emst.culture.gr

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα έργα αυτής της έκθεσης ίσως είναι αρκετά διαφορετικά απ' όσα έργα τέχνης έχεις δει μέχρι σήμερα. Πολλά απ' αυτά μπορεί να σου φανούν σαν τα ντοκιμαντέρ που βλέπεις στην τηλεόραση, κάποια άλλα σαν ρεπορτάζ ειδήσεων και κάποια άλλα σαν κινηματογραφικές ταινίες. Το σίγουρο είναι ότι όλα τα έργα χρησιμοποιούν τεχνικές της τηλεόρασης και του κινηματογράφου για ν' ασχοληθούν με θέματα κοινωνικά, όπως η βία, ο αλκοολισμός, το δουλεμπόριο και η εκμετάλλευση των ανθρώπων από άλλους ανθρώπους, και με θέματα ιστορικά και πολιτικά, όπως το καθεστώς του apartheid στην Αφρική, το κυπριακό ζήτημα, τις συγκρούσεις στην Παλαιστίνη και άλλα.

Θα δούμε λοιπόν πώς οι καλλιτέχνες σήμερα εμπνέονται απ' αυτά τα επίκαιρα θέματα και πώς μεταμορφώνουν όλα αυτά τα ντοκιμαντέρ που έχουν στη διάθεσή τους σε έργα τέχνης. Επειδή όμως ο τίτλος της έκθεσης είναι **Μαρτυρίες: Μεταξύ μυθοπλασίας και πραγματικότητας**, θ' ανακαλύψουμε μαζί αν βρίσκεται κάπου η αλήθεια σε όλα αυτά που βλέπουμε, πού σταματάει η πραγματικότητα και πού αρχίζει η φαντασία κάθε καλλιτέχνη. Θα αναρωτηθούμε πόσο εύκολο είναι να διακρίνουμε τα όρια μεταξύ πραγματικότητας και φαντασίας στην τέχνη και ποιο ρόλο παίζει η προσωπική άποψη των πρωταγωνιστών των γεγονότων, των ιστορικών, των δημοσιογράφων, των καλλιτεχνών αλλά και η δική μας όταν στεκόμαστε μπροστά σε τέτοια έργα τέχνης.

Το φυλλάδιο που κρατάς παρουσιάζει όλα τα έργα της έκθεσης και σου δίνει τα "κλειδιά" που θα σε βοηθήσουν ν' ανακαλύψεις τη σημασία τους και να τ' απολαύσεις. Καλή περιήγηση!

Άλλαν Σεκούλα

Μεσαίο πέρασμα, 1993

Ο Άλλαν Σεκούλα είναι ένας πολύ σημαντικός φωτογράφος που ζει και εργάζεται στο Λος Άντζελες, στην Αμερική. Στο έργο του φωτογραφίζει κυρίως ομάδες και σύνολα ανθρώπων, ενώ αυτές οι ίδιες οι φωτογραφίες συνοδεύονται από αποσπάσματα δικών του κειμένων και σχολίων πάνω σ' αυτά που βλέπει, τα οποία παρουσιάζονται σαν ένα σύνολο, ένα έργο.

Το έργο του Σεκούλα **Μεσαίο πέρασμα** αποτελείται από 19 φωτογραφίες. Βλέπουμε φωτογραφίες από λιμάνια, πλοία-κοντέινερ που μεταφέρουν εμπορεύματα, διάφορα φορτία, εργάτες την ώρα της δουλειάς τους. Το έργο είναι αποτέλεσμα της έρευνας και των ταξιδιών που έκανε ο καλλιτέχνης προκειμένου να καταγράψει τη ζωή των ανθρώπων που εργάζονται στα λιμάνια αλλά και πάνω στα πλοία, με σκοπό να φτάνουν σ' εμάς τα προϊόντα από όποιο σημείο του κόσμου και αν προέρχονται. Μέσα από τις φωτογραφίες του Σεκούλα, μεταφερόμαστε νοερά σ' ένα λιμάνι, φανταζόμαστε πώς θα είναι να δουλεύει κανείς εκεί. Τα αγαθά μεταφέρονται διαρκώς από τόπο σε τόπο, τα πλοία έρχονται και φεύγουν γεμάτα προϊόντα που εισάγονται ή εξάγονται σε διάφορες χώρες, έντονα μυρωδιές από τα εμπορεύματα που περιμένουν να

φορτωθούν κατακλύζουν την ατμόσφαιρα. Το λιμάνι δεν ησυχάζει καμία στιγμή της ημέρας. Ο ίδιος λέει: **"...ήθελα να φτιάξω έργα μέσα από χειροπιαστές καταστάσεις της ζωής, καταστάσεις όπου υπήρχε έντονη σύγκρουση συμφερόντων και παραστάσεων"**. Σ' αυτό το έργο, όπως και σε άλλα, ο Σεκούλα σχολιάζει το θέμα της παγκοσμιοποίησης και της δημιουργίας του παγκόσμιου χωριού. Η παγκοσμιοποίηση έχει προκαλέσει αμέτρητες συζητήσεις και αντιδράσεις από αυτούς που την υπερασπίζονται και άλλους που την απορρίπτουν.

Μπορείς να σκεφτείς μερικά επιχειρήματα υπέρ ή κατά του φαινομένου αυτού; Ποιος πιστεύεις ότι είναι ο ρόλος της τεχνολογίας στην δημιουργία και στην εξάπλωση της παγκοσμιοποίησης; Γιατί πιστεύεις ότι ο Σεκούλα επιλέγει να φωτογραφίσει λιμάνια για να σχολιάσει το θέμα της παγκοσμιοποίησης; Γιατί δίνει τόση έμφαση στα κοντέινερ; Υπάρχουν κάποιες φωτογραφίες που σ' εντυπωσίασαν και γιατί; Ποια αίσθηση σου άφησαν; Προσπάθησε να φανταστείς τη ζωή των εργαζομένων σ' ένα φορτηγό πλοίο. Τελικά τα κοντέινερ μήπως είναι ο δικός τους "κλειστός" κόσμος;

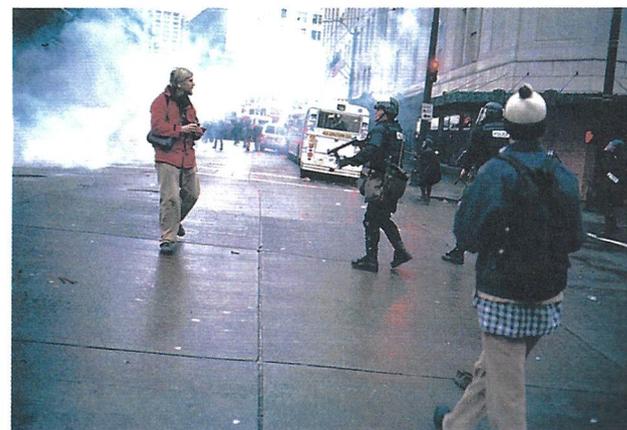
Περιμένοντας τα δακρυγόνα (υδρόγειος λευκή - υδρόγειος μαύρη), 1999-2000

Στην έκθεση φιλοξενείται άλλο ένα έργο του Άλλαν Σεκούλα που παρουσιάζει το θέμα της παγκοσμιοποίησης από μια άλλη σκοπιά. Ονομάζεται **Περιμένοντας τα δακρυγόνα** και αποτελείται από 81 φωτογραφίες που τράβηξε ο Σεκούλα στο Σιάτλ, κατά τη διάρκεια των

διαδηλώσεων ενάντια στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, το 1999.

Ο καλλιτέχνης ακολούθησε τους διαδηλωτές, στάθηκε δίπλα τους, ακολούθησε την πορεία τους, περίμενε και ο ίδιος όπως κι εκείνοι τα δακρυγόνα. Άφησε τα γεγονότα να καθορίσουν πού θα πάει, τότε και τι θα έβλεπε όταν έφτανε. Οι φωτογραφίες που εμφανίζονται διαδοχικά, η μία μετά την άλλη, μοιάζουν με αμοντάριστα πλάνα μιας ταινίας η οποία θα μπορούσε ν' αφηγείται την αρχή, τη μέση και το τέλος της διαδήλωσης.

Παρατήρησε τα χρώματα που κυριαρχούν στις φωτογραφίες: κόκκινα, γαλάζια, κίτρινα, μαύρα. Σε τι νομίζεις ότι αντιστοιχεί κάθε χρώμα; Πιστεύεις ότι η επιλογή τους είναι τυχαία; Το έργο ξεκινάει με το ομοίωμα της υδρογείου σφαίρας σε λευκό χρώμα και τελειώνει μ' ένα μαύρο ομοίωμα. Τί πιστεύεις ότι θέλει να δηλώσει ο Σεκούλα μ' αυτή την επιλογή; Ο τίτλος του έργου και οι φωτογραφίες των διαδηλωτών που περιμένουν ποια αίσθηση σου δημιουργούν; Τι πιστεύεις ότι ακολούθησε μετά;

Ουίλλιαμ Κέντριτς

Στερεοσκόπιο, 1999

Ο Ουίλλιαμ Κέντριτς γεννήθηκε, ζει και εργάζεται στο Γιοχάνεσμπουργκ, στη Νότια Αφρική. Είναι γνωστός για τις μικρές κινούμενες ταινίες του, που εκτίθενται συχνά σε συνδυασμό με τα σχέδιά του στα οποία βασίστηκαν. Χρησιμοποιεί μόνο ένα φύλλο χαρτιού καλής ποιότητας και, καθώς προσθέτει και σβήνει στοιχεία και μοτίβα, καταγράφει κάθε αλλαγή με την κάμερα συνθέτοντας το σύνολο κάδρο-κάδρο. Η τεχνική που χρησιμοποιεί ο Κέντριτς για τα έργα του είναι κουραστική και επίπονη για τον ίδιο, όμως μπορεί να παρομοιαστεί με τους κουραστικούς και επίπονους αγώνες και τη δύσκολη ζωή των ανθρώπων στη Νότια Αφρική ενάντια στο καθεστώς

του απαρτχάιντ. Γι' αυτόν το λόγο οι μικρές του ταινίες περιέχουν στοιχεία από το τοπίο και τη ζωή στο Γιοχάνεσμπουργκ και αποπνέουν τον αγώνα τους για τον τερματισμό του βάρβαρου αυτού καθεστώτος.

Το έργο πήρε τ' όνομά του από τη φωτογραφική συσκευή στερεοσκόπιο, που δημιουργεί την ψευδαίσθηση μιας τρισδιάστατης εικόνας συνδυάζοντας δύο φωτογραφίες ενός πράγματος τραβηγμένες από διαφορετική οπτική γωνία. Θέλησε μ' αυτό τον τρόπο να δείξει ότι μπορεί να υπάρχει μία αλήθεια για τα πράγματα που συμβαίνουν γύρω μας, αλλά ο καθένας τα βλέπει από τη δική του

σκοπιά και δίνει τη δική του εκδοχή γι' αυτά που βλέπει.

Ο πρωταγωνιστής του έργου λέγεται Σόχο Εκστάιν, ένας σοβαρός επιχειρηματίας, ο οποίος πιθανώς να είναι ο ίδιος ο καλλιτέχνης. Παρατήρησε τη συμπεριφορά του, τα ρούχα του, τις εκφράσεις του, τις κινήσεις του. Πώς θα τον χαρακτήριζες; Άκουσε προσεκτικά τη μουσική που συνοδεύει την ταινία. Είναι μελωδική, απαλή, ήρεμη ή μήπως δυναμική και ρυθμική. Προσπάθησε ν' απομονώσεις μερικούς ήχους. Ποια εντύπωση δημιουργεί η μουσική στο σύνολο του έργου; Αν έλειπε ο ήχος, το έργο θα μας έκανε την ίδια εντύπωση;

Γιαν Πέι Μινγκ

Αυτοπροσωπογραφία (Δεκέμβριος), 1999

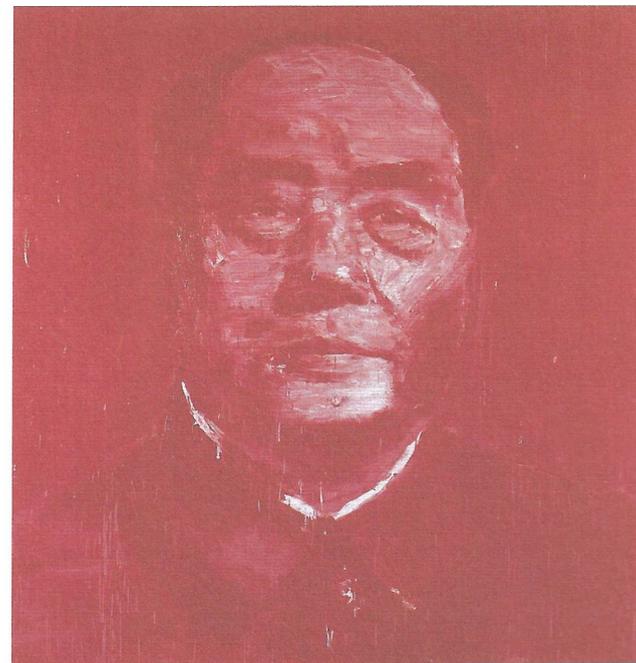
Αόρατος άνθρωπος, 2000

Επίσημη κόκκινη προσωπογραφία, 1998

Ο Γιαν Πέι Μινγκ γεννήθηκε στην Κίνα. Το 1980 φτάνει στη Γαλλία για να σπουδάσει καλές τέχνες στο Πανεπιστήμιο της πόλης Ντιζόν, όπου ζει μέχρι σήμερα. Ασχολείται με τη ζωγραφική και έχει ιδιαίτερη προτίμηση στις προσωπογραφίες. Ζωγραφίζει γνωστά και άγνωστα πρόσωπα, διάσημα και μη, σε μεγάλες διαστάσεις και συνήθως ασπρόμαυρα. Για παράδειγμα, έχει ζωγραφίσει τον Μάο -ιστορικό ηγέτη της Κίνας-, τον εαυτό του, τον πατέρα του, τον διάσημο ηθοποιό Μπρους Λη και άλλους. Δουλεύει με γρήγορες κινήσεις και του αρέσουν ιδιαίτερα οι χοντρές πινελιές. Πολλές φορές ο θεατής δεν μπορεί να διακρίνει με την πρώτη ματιά ποιος απεικονίζεται στο πορτρέτο, και αυτό ακριβώς κάνει την τέχνη του Μινγκ ξεχωριστή. Οι πινελιές του παίζουν με το αληθινό και το φανταστικό, με το επώνυμο και το ανώνυμο, με το άσημο και το διάσημο. Στους πίνακές του θα μπορούσε ν' απεικονίζεται οποιοσδήποτε, ένας απλός άνθρωπος ή κάποιο πολύ σημαντικό πρόσωπο.

Παρατήρησε την πινελιά του πίνακα. Πιστεύεις πως ο ζωγράφος δούλεψε με αργές και σταθερές κινήσεις ή γρήγορες και κοφτές; Πώς σου φαίνονται οι πίνακες όταν στέκεσαι κοντά τους; Μπορείς ν' αναγνωρίσεις τις μορφές; Μήπως φαίνονται αρκετά αφηρημένες; Δοκίμασε ν' απομακρυνθείς λίγο. Μήπως τώρα οι μορφές αναδεικνύονται με μεγαλύτερη ακρίβεια; Ποια πιστεύεις ότι είναι η σχέση ανάμεσα σ' αυτά τα πορτρέτα και στις φωτογραφίες τους; Τελικά μόνο η φωτογραφία και το βίντεο μπορούν ν' αναπαραστήσουν την πραγματικότητα ή μήπως και η ζωγραφική;

Ουαλίντ Ράαντ & Άκραμ Ζαάταρι / Αραβικό Ίδρυμα για την Εικόνα Χαρτογράφηση, 2002

Ο Ουαλίντ Ράαντ και ο Άκραμ Ζαάταρι είναι δύο λιβανέζοι καλλιτέχνες που συνεργάζονται με το Αραβικό Ίδρυμα για την Εικόνα που βρίσκεται στη Βηρυτό, για να διασώσουν φωτογραφίες από τον αραβικό κόσμο. Σκοπός τους είναι η δημιουργία ενός αρχείου φωτογραφιών ώστε οι μελετητές της φωτογραφίας αλλά και της ιστορίας να μπορούν να το συμβουλευονται στις έρευνές τους.

Στο έργο τους **Χαρτογράφηση**, ένα από τα θέματα που προβάλλονται έχει τίτλο **Φωτο-έκπληξη**.

Οι φωτογραφίες που βλέπεις είναι τραβηγμένες στην πλατεία Τελ, στην πόλη Τρίπολη του Λιβάνου, τη δεκαετία του 1950. Η φωτο-έκπληξη ήταν μια συνηθισμένη πρακτική στη Μέση Ανατολή από το 1940 έως το 1960. Ο φωτογράφος φωτογράφιζε πεζούς την ώρα που περνούσαν από κάποια πλατεία ή περπατάγανε σε πολυσύχναστο δρόμο. Συχνά οι πελάτες πόζαραν με συγκεκριμένο τρόπο, τις περισσότερες φορές όμως οι φωτογράφοι τούς ξάφνιαζαν με τις μηχανές τους, κι έτσι ο τρόπος αυτός φωτογράφισης ονομάστηκε φωτο-έκπληξη. Αυτό που δημιούργησαν ο Ράαντ και ο Ζαάταρι είναι μια σύνθεση πολλών τέτοιων φωτογραφιών σε στρώματα ώστε να προκύψει ένα ασαφές φόντο από το οποίο ξεπροβάλλει μια διαφορετική κάθε φορά φωτογραφία-έκπληξη. Μ' αυτό τον τρόπο θέλησαν να δείξουν το πέρασμα διαφόρων ανθρώπων από την πλατεία, σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, με διαφορετικές παρέες, με διαφορετικό σκοπό. Δημιούργησαν έτσι μια εικόνα της πλατείας μέσα στο χρόνο, χωρίς να είναι φανερό ποιοι από τους ανθρώπους που βλέπουμε στις φωτογραφίες πέρασαν από εκεί και πότε ακριβώς ή ποιος ήταν ο φωτογράφος που τους φωτογράφισε.

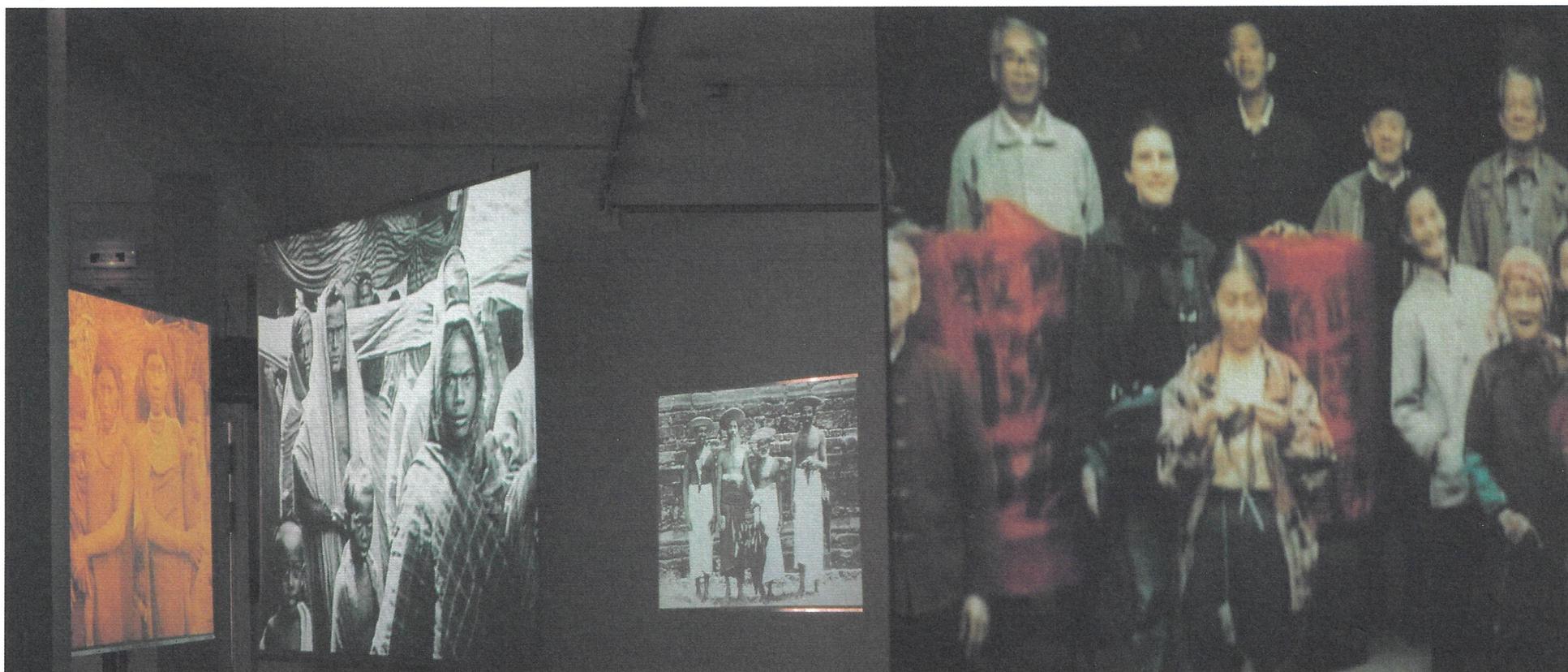
Σχολίασε τα πρόσωπα στις φωτογραφίες, τις κινήσεις τους, τις εκφράσεις τους, τα ρούχα τους αλλά και την παρουσία του φωτογράφου πίσω από την κάμερα. Πώς μας βοηθάνε οι φωτογραφίες να καταλήξουμε σε κάποια συμπεράσματα για την ταυτότητά των ανθρώπων που απεικονίζονται, τη συμπεριφορά τους, το επάγγελμά τους, τη χρονική περίοδο στην οποία έζησαν; Ψάξε για παλιές,

ασπρόμαυρες φωτογραφίες της οικογένειάς σου στο σπίτι. Θα διαπιστώσεις ότι δεν απέχουν και πολύ από αυτές της έκθεσης. Παρατήρησε τις πόζες που παίρνουν οι άνθρωποι μπροστά στη φωτογραφική μηχανή, το βλέμμα τους, τα ρούχα τους. Σύγκρινε τις δικές σου φωτογραφίες μ' αυτές που είδες στην έκθεση. Τι συμπεράσματα βγάζεις;

Φιόνα Ταν

Αόρατες πόλεις, 1999-2000

Η Φιόνα Ταν γεννήθηκε το 1966 στην Ινδονησία, μεγάλωσε στη Μελβούρνη της Αυστραλίας και σήμερα ζει στο Άμστερνταμ. Σπούδασε φωτογραφία και ζωγραφική, ενώ τα τελευταία χρόνια ασχολείται κυρίως με τις ταινίες και το βίντεο. Οι **Αόρατες πόλεις** ανήκουν σε μια ομάδα έργων που δημιούργησε η Ταν στο τέλος της δεκαετίας του '90, τα οποία βασίζονται σε κινηματογραφικό υλικό που παρουσιάζει τη ζωή των ανθρώπων σε διαφορετικά μέρη της γης, τις συνήθειές τους, τις ασχολίες τους, τον πολιτισμό τους. Σε τεράστιες οθόνες παρακολουθούμε

ανθρώπους στο περιβάλλον όπου ζουν, άλλοτε να κοιτάζουν κατάματα την κάμερα, άλλοτε να την αποφεύγουν, να είναι εξοικειωμένα μ' αυτή ή όχι. Δεν καταλαβαίνουμε πού και πότε έχουν γυριστεί αυτά τα πλάνα, ποιοι είναι οι πρωταγωνιστές τους, αν πρόκειται για τα γυρίσματα ενός ντοκιμαντέρ ή απλώς μονταρισμένα πλάνα από το κινηματογραφικό υλικό που χρησιμοποίησε η Ταν. Παρατήρησε τα πρόσωπα στα πλάνα που βλέπεις. Πώς συμπεριφέρονται μπροστά στην κάμερα; Πώς συμπεριφέρονται τα παιδιά; Γιατί άραγε; Πιστεύεις ότι σ' αυτό το έργο η Ταν εκφράζει τις

προσωπικές της απόψεις για τους ανθρώπους που βλέπουμε στα πλάνα, για τον τρόπο ζωής τους και για τη στάση τους απέναντι στην κάμερα, ή η καταγραφή της είναι ουδέτερη; Φαντάσου τον εαυτό σου στη θέση των ανθρώπων που βλέπεις. Πώς θα αισθανόσουν αν κάποιος κινηματογραφούσε τις καθημερινές σου ασχολίες; Πώς πιστεύεις ότι θα αισθάνεται ο άνθρωπος πίσω από την κάμερα; Σύγκρινε αυτό το έργο με το έργο **Μεθυσμένοι** της Τζίλλιαν Γουέρινγκ. Ποιες οι διαφορές και ποιες οι ομοιότητές τους;

Τζίλλιαν Γουέρινγκ

Μεθυσμένοι, 1997-99

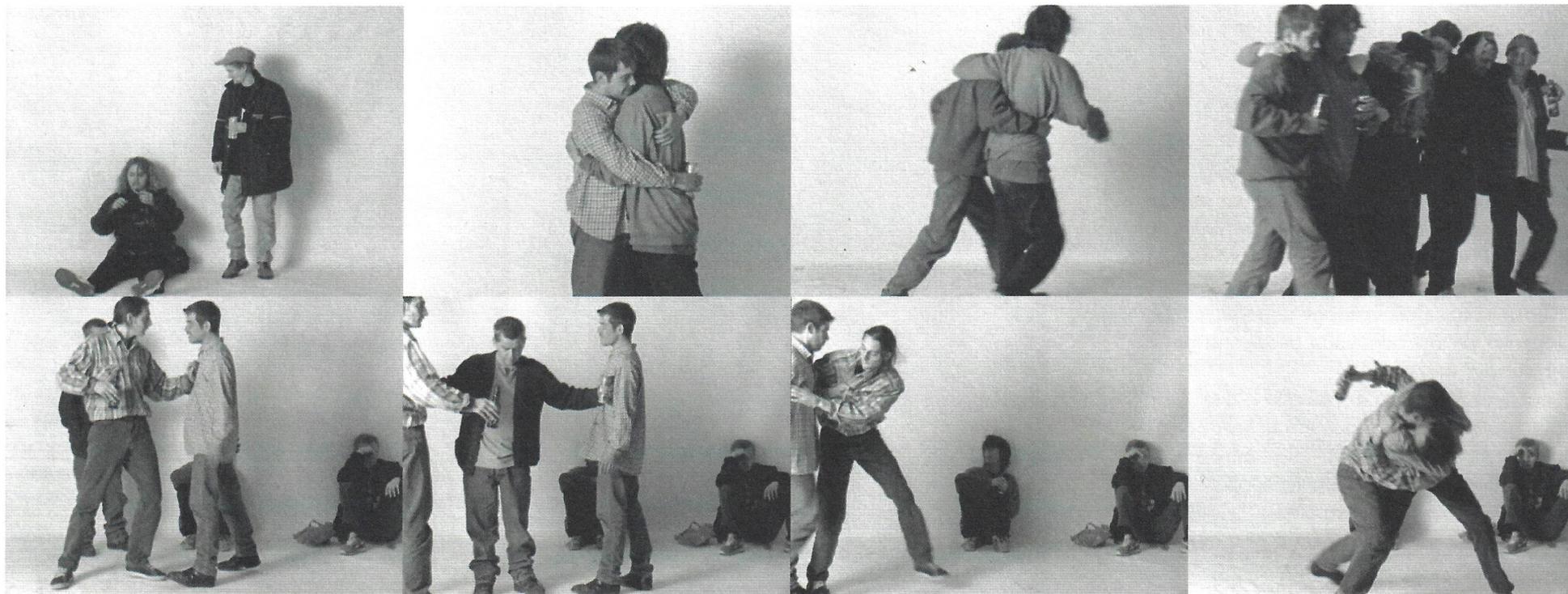
Το έργο **Μεθυσμένοι** είναι μια μαρτυρία για τη σκοτεινή πλευρά του αλκοόλ, της βίας και της εξαθλίωσης που μπορεί να προκαλέσει. Στην οθόνη βλέπουμε ένα δωμάτιο με λευκούς τοίχους στο οποίο διαδοχικά εμφανίζονται δώδεκα άνθρωποι. Οι κινήσεις τους φανερώνουν ένταση και θυμό, εξάντληση, μοναξιά, παραίτηση από τη ζωή, εγκατάλειψη. Δεν υπάρχουν διάλογοι, δεν μαθαίνουμε ποτέ τα ονόματα των προσώπων που βλέπουμε και δεν ανακαλύπτουμε τελικά αν αυτά τα πρόσωπα είναι στην πραγματικότητα αλκοολικοί ή ηθοποιοί που χρησιμοποιήθηκαν για τις ανάγκες του έργου. Τα πρόσωπα αυτά, κλεισμένα στο στούντιο, μοιάζουν να εξομολογούνται στην κάμερα τις

σκέψεις τους και τις εμπειρίες τους, αφού έχουν μπροστά τους ένα απρόσωπο μηχάνημα. Σε αντίθεση με τις εικόνες που έχουμε συνηθίσει να βλέπουμε στην τηλεόραση, οι οποίες εναλλάσσονται εξαιρετικά γρήγορα, τόσο ώστε μερικές φορές δεν προλαβαίνει κανείς να δει καλά καλά το θέμα που παρουσιάζουν, η αργή κίνηση της κάμερας στο έργο αυτό μας αφήνει χρόνο για να προβληματιστούμε έντονα για την κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι άνθρωποι αυτοί και τις συνέπειες που θα έχει στη ζωή τους.

Το έργο προέκυψε ύστερα από δίχρονη έρευνα της καλλιτέχνιδας γύρω από το θέμα του αλκοολισμού. Η Γουέρινγκ στα έργα της προσεγγίζει πραγματικές καταστάσεις και ανθρώπους που η ίδια γνώρισε και

έζησε, σε μια επιθυμία της να παρουσιάσει το πραγματικό. Για να κάνει τα έργα της, ερευνά το θέμα που την απασχολεί, παίρνει συνεντεύξεις από ανθρώπους στο δρόμο, χρησιμοποιεί τις προσωπικές της εμπειρίες. Μ' αυτό τον τρόπο αναπαριστά πιστά τις σοβαρές καταστάσεις που τα πρόσωπα αφηγούνται στην κάμερα ρίχνοντας όλο το βάρος στους πρωταγωνιστές τους.

Βλέποντας το έργο, θα μπορούσαμε να διακρίνουμε πού βρίσκεται η αλήθεια και πού η μυθοπλασία; Ποια στοιχεία θα σε βοηθούσαν σ' αυτό; Θα χαρακτήριζες το έργο ένα ντοκιμαντέρ για τον αλκοολισμό ή όχι, και γιατί; Σχολίασε την αργή κίνηση της κάμερας. Ποια εντύπωση σου προκαλεί;

Λίνα Θεοδώρου

Αόρατα Μελλοντικά Συστήματα μέρος 3:
Fleshpack.com, Μεταφορά ανθρώπινου
δυναμικού, 2003

Αυτό το έργο της Λίνας Θεοδώρου, όπως και τα περισσότερα έργα της, έχουν σαν αφετηρία κοινωνικά θέματα, που απασχολούν τις σύγχρονες κοινωνίες. Ένα από αυτά είναι και η εκμετάλλευση των ανθρώπων από άλλους ανθρώπους με σκοπό το παράνομο κέρδος, και συγκεκριμένα το λαθρεμπόριο ανθρώπων. Το ανθρώπινο λαθρεμπόριο θεωρείται σήμερα μια εγκληματική δραστηριότητα που αυξάνεται με γρήγορους ρυθμούς.

Για να κάνει αυτό το έργο, η Λίνα Θεοδώρου έκανε συστηματική έρευνα πάνω στο θέμα. Δημιούργησε μια εγκατάσταση που αποτελείται από ένα γραφείο, μία σελίδα στο διαδίκτυο, προβολές διαφανειών, φωτογραφίες και αφίσες. Βλέποντας κανείς το έργο, νομίζει ότι βρίσκεται στο γραφείο μιας παράνομης και φανταστικής εταιρίας που ειδικεύεται στο λαθρεμπόριο ανθρώπων. Από την μία πλευρά υπάρχει μια καλά οργανωμένη επιχείρηση, η οποία παρουσιάζει μια μοντέρνα εικόνα στους πελάτες της. Από την άλλη, υπάρχουν και οι φωτογραφίες που δείχνουν τη σκοτεινή πλευρά του προβλήματος: κοντέινερ όπου οι άνθρωποι στοιβάζονται σαν κοπάδια, έρημοι χώροι, φορτηγά για την παράνομη μεταφορά των σύγχρονων δούλων.

Ποια εντύπωση σου δημιουργεί η αντίθεση ανάμεσα σ' αυτό που συμβαίνει, δηλαδή στην ανθρώπινη εκμετάλλευση, και σ' αυτό που θέλει αυτή η φανταστική εταιρία να προβάλει; Πόσο παραπλανητική μπορεί να είναι η εικόνα που βγαίνει προς τα έξω σε σχέση μ' αυτό που συμβαίνει πραγματικά; Οργανώστε στην τάξη μια μικρή

έρευνα στο διαδίκτυο για το λαθρεμπόριο ανθρώπων. Χρήσιμες πληροφορίες θα βρείτε στους δικτυακούς τόπους της UNICEF (www.unicef.org), της Anti-Slavery International (www.antislavery.org), του ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών (www.mfa.gr), της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (www.nchr.gr). Επίσης, χρήσιμα στοιχεία θα βρείτε σε εφημερίδες και περιοδικά. Παρουσιάστε τα αποτελέσματα των ερευνών σας στην τάξη και συζητήστε τις απόψεις σας. Δημιουργήστε ένα μικρό αρχείο με όλα όσα βρήκατε και πρακινήστε τους άλλους συμμαθητές σας να το ξεφυλλίσουν.

Κουτλούγκ Αταμάν

1 + 1 = 1, 2002

Ο Κουτλούγκ Αταμάν γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1961 και σήμερα ζει και εργάζεται στο Λονδίνο και τη Βαρκελώνη. Στα έργα του χρησιμοποιεί πρόσωπα που αφηγούνται τις προσωπικές τους ιστορίες στην κάμερα, και μέσα από αυτή την αφήγηση ο θεατής καλείται να βγάλει τα δικά του συμπεράσματα για την αλήθεια ή τη μυθοπλασία που υπάρχει σε όλα αυτά που βλέπει. Το έργο 1 + 1 = 1 είναι εμπνευσμένο από το κυπριακό πρόβλημα. Σε δύο οθόνες που είναι τοποθετημένες ώστε να σχηματίζουν γωνία μεταξύ τους, βλέπουμε μια γυναίκα που ονομάζεται Γεζί

Νασίν και είναι συγγραφέας ν' αφηγείται την προσωπική της εμπειρία σχετικά με τη συμβίωση Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, την εισβολή των τουρκικών στρατευμάτων στην Κύπρο, το χωρισμό του νησιού σε δύο μέρη. Παρακολουθώντας την να μιλάει, βλέπουμε ότι δεν θυμώνει, δεν εξάπτεται, ούτε παραφέρεται. Μιλά ήρεμα, χωρίς εξάρσεις, ακόμη κι όταν μιλά για τις πιο βίαιες και ενδόμυχες εμπειρίες της. Μία μόνο φορά δακρύζει. Η Γεζί Νασίν θυμάται, αναπολεί και νοσταλγεί. Ο θεατής όμως δεν μπορεί να είναι σίγουρος για το αν αυτά που αφηγείται συνέβησαν πραγματικά ή όχι.

Πώς συμπεριφέρεται η ομιλήτρια μπροστά στην κάμερα; Γιατί πιστεύεις ότι ο καλλιτέχνης διάλεξε να τοποθετήσει τις δύο οθόνες μ' αυτό τον τρόπο; Δημιουργεί κάποια ιδιαίτερη εντύπωση στον θεατή; Γιατί άραγε να διάλεξε αυτόν τον τίτλο; Γιατί ένα και ένα κάνουν ένα; Πού αναφέρεται αυτό το ένα; Το έργο, με την τοποθέτηση της κάμερας ακριβώς απέναντι από την ομιλήτρια και με την απουσία άλλων πλάνων και ανθρώπων, δίνει ίσως την εντύπωση ενός αυστηρού και ψυχρού ντοκιμαντέρ. Συμφωνείς ή όχι και γιατί;

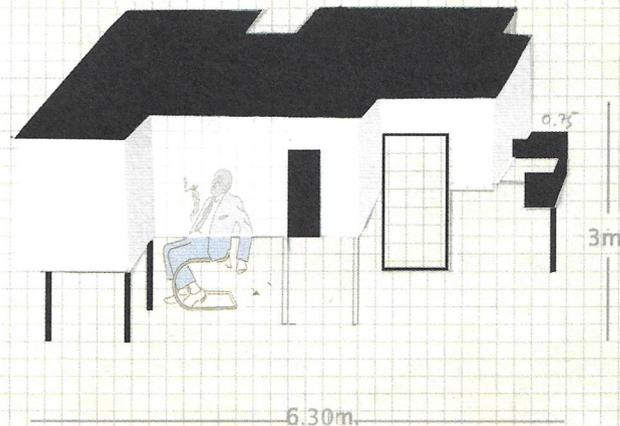
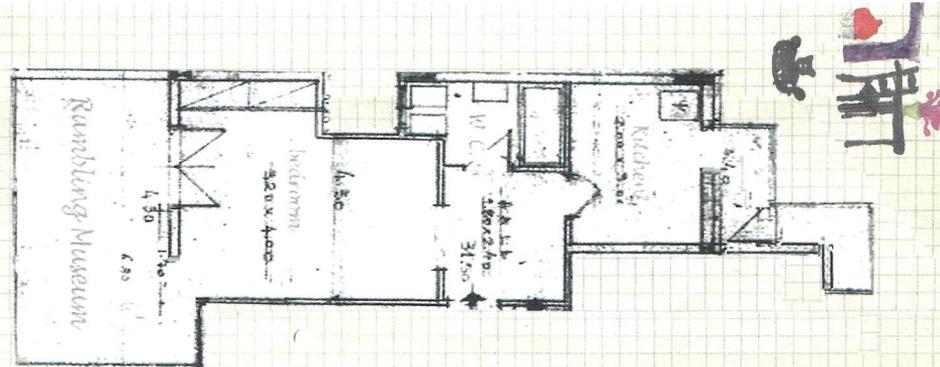
Νίκος Χαραλαμπίδης

Το σχέδιο της μοιρασιάς, 2003

Ο Νίκος Χαραλαμπίδης γεννήθηκε στη Λεμεσό της Κύπρου το 1967. Σήμερα ζει και εργάζεται στην Αθήνα. Ο ίδιος λέει ότι, όταν ήταν μικρός, το αγαπημένο του παιχνίδι ήταν να κατασκευάζει εσωτερικά σπιτιών από λέγκο, πηλό και διάφορα άλλα υλικά. Όταν, το 1974, τα τουρκικά στρατεύματα ανάγκασαν τους Ελληνοκύπριους ν' αφήσουν τα πατρικά τους σπίτια, το μόνο πράγμα που εκείνος πήρε μαζί του ήταν ένα ατελείωτο σχέδιο αυτού του σπιτιού.

Το έργο του Νίκου Χαραλαμπίδη συνδέεται με τις προσωπικές μνήμες του καλλιτέχνη. Στο σπίτι που έχει δημιουργήσει για την έκθεση μπορεί κανείς να δει προσωπικά του αντικείμενα από το πατρικό του στην Κύπρο. Σ' έναν τοίχο του σπιτιού που έχει κατασκευάσει, κάνει ένα άνοιγμα όπου τοποθετεί ένα τραπέζι του πιγκ πονγκ, ενώ στους εξωτερικούς τοίχους προβάλλονται αποσπάσματα από τις πρόσφατες επισκέψεις των Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων στα πατρικά τους σπίτια για πρώτη φορά μετά την εισβολή των τουρκικών στρατευμάτων.

Για ποιο λόγο νομίζεις ότι ο Χαραλαμπίδης τοποθετεί το άνοιγμα στον τοίχο και το τραπέζι του πιγκ πονγκ; Θέλει να δηλώσει κάτι; Τ' αποσπάσματα που προβάλλονται τι ρόλο παίζουν στο έργο; Αν έλειπαν, θα υπήρχε διαφορά; Πώς θα ένιωθες αν έπρεπε για κάποιο λόγο να εγκαταλείψεις το σπίτι που μεγάλωσες; Τι θα έπαιρνες μαζί σου και για ποιο λόγο; Σύγκρινε το έργο με αυτό του Κουτλούγκ Αταμάν. Βρες τις ομοιότητες και τις διαφορές.

interpreted the partitions that Mies van der Rohe had inserted without any structural function in mind, and especially the free-standing onyx wall in the centre, as an allegory of the uselessness and absurdity of the dividing Wall in Cyprus.

Γιόχαν Γκριμονπρέ

Καλέστε Ι - Σ - Τ - Ο - Ρ - Ι - Α, 1997

Η βιντεοταινία **Καλέστε Ι-Σ-Τ-Ο-Ρ-Ι-Α** παρουσιάζει την ιστορία της αεροπειρατείας από το 1950 έως το 1990.

Ο Γιόχαν Γκριμονπρέ έγραψε και σκηνοθέτησε αυτή την ταινία θέλοντας να δώσει έμφαση στο πώς παρουσιάζονται ιστορικά οι ειδήσεις στην τηλεόραση και πώς ο ρυθμός αυτής της παρουσίασης επιταχύνθηκε με τα νέα τεχνολογικά μέσα που δημιουργήθηκαν. Υποστηρίζει πως η ταχύτητα που κυριαρχεί στην εποχή μας έχει επηρεάσει και τον τρόπο με τον οποίο δημιουργείται και παρουσιάζεται η ιστορία. Σήμερα, ακόμη και ένας απλός πολίτης με μια φορητή βιντεοκάμερα μπορεί να κινηματογραφήσει ένα

γεγονός στο οποίο τυχαίνει να είναι παρών και να δημιουργήσει ένα ιστορικό ντοκουμέντο με τον δικό του τρόπο. Αυτό σχολιάζει με το έργο του ο Γκριμονπρέ: πώς δηλαδή κατασκευάζεται η ιστορία από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, πώς παρουσιάζονται σ' αυτά και τελικά πώς ο καθένας μπορεί να δώσει τη δική του εκδοχή για την ιστορία.

Πρόκειται για ένα έργο με γρήγορο μοντάζ, πληθώρα εικόνων, εναλλαγές της μουσικής και γρήγορο ρυθμό, ο

οποίος δημιουργεί ανησυχία και υπερένταση στον θεατή, όπως ακριβώς και τα βίαια επεισόδια που παρακολουθεί στην τηλεόραση. Τελικά όμως πού κρύβεται η αλήθεια και πού η μυθοπλασία σε όλα αυτά που παρακολουθούμε; Πώς μπορεί κανείς να είναι σίγουρος για την εκδοχή των γεγονότων που παρουσιάζονται στην τηλεόραση; Μήπως μιλάμε για τα γεγονότα ανάλογα με την εθνικότητά μας, την ηλικία μας, την εμπειρία μας, όλα αυτά που ξέρουμε και όλα όσα μαθαίνουμε στην πορεία της ζωής μας; Ο Γκριμονπρέ μάς προτρέπει να βλέπουμε τα γεγονότα με τον δικό μας τρόπο και να βρίσκουμε την ιστορία πέρα από τα βιβλία και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Αν Σοφί Σιντέν

Στάσου λιγάκι!, 1999

Η Αν Σοφί Σιντέν ερευνά πολλά κοινωνικά θέματα με σκοπό να παρουσιάσει πλευρές της καθημερινής ζωής των ανθρώπων που είναι συνήθως πολύ προσωπικές. Σ' αυτό το έργο η Σιντέν ερευνά τον κόσμο της παράνομης διακίνησης και της εκμετάλλευσης των γυναικών όπως η ίδια τον γνώρισε ύστερα από έρευνα που έκανε, το 1999, σε δύο μικρές πόλεις στα σύνορα Γερμανίας - Τσεχίας. Κατά τη διάρκεια της έρευνάς της κρατούσε ημερολόγιο, έπαιρνε συνεντεύξεις από γυναίκες με τις οποίες έζησε μαζί για ένα αρκετά μεγάλο διάστημα, κρατούσε σημειώσεις για όλα αυτά που της έλεγαν για τη ζωή τους. Στο έργο της Σιντέν μπορεί κανείς να γνωρίσει μια άλλη πλευρά της εκμετάλλευσης των ανθρώπων από άλλους ανθρώπους, να ζήσει τη μοναξιά, την εγκατάλειψη και τον εξαναγκασμό μέσα από την καταγραφή της πραγματικότητας και τις προσωπικές αφηγήσεις των ανθρώπων που πρωταγωνιστούν σ' αυτή.

Κέντελ Γκηρς

Το άσμα του γουρουνιού, 2000

Ο Κέντελ Γκηρς ζει και εργάζεται στη Νότιο Αφρική, σε μια χώρα που υπέφερε από το καθεστώς του aparthάιντ, στο οποίο εκείνος αντιστάθηκε. Με τα έργα του στρέφεται ενάντια στη βία και σε οτιδήποτε μπορεί να την προκαλέσει. Στο έργο που φιλοξενούμε στη έκθεση του Εθνικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, ο Γκηρς πραγματεύεται το θέμα του θανάτου. Τοποθετεί εξήντα άδειους σάκους σωμάτων κατά μήκος ενός στενού περάσματος σε σειρές και από τις δύο πλευρές του διαδρόμου. Χρησιμοποιεί πορτοκαλές σάκους που κατασκευάζονται στη Νότιο Αφρική ώστε να μην κινδυνεύουν να

ξεχάσουν κάποιο πτώμα στα σκοτεινά ορυχεία της χώρας. Για τον καλλιτέχνη, αυτός ο σάκος είναι ένα πέρασμα στη ζωή μετά το θάνατο, εκφράζει την ανωνυμία των ανθρώπων και την ισότητά τους απέναντι στο θάνατο.

Ο Κέντελ Γκηρς λέει πως θέλει να εργάζεται πάνω στην ανακύκλωση αντικειμένων και εικόνων από την καθημερινή ζωή στον κόσμο της τέχνης. Με αφορμή το καθεστώς του aparthάιντ, μεταμορφώνει αντικείμενα που έχουν σχέση με την ανθρώπινη ύπαρξη για να δηλώσει τις αντιλήψεις του σχετικά με αυτά που συμβαίνουν στη χώρα του.

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Αparthάιντ

Ρατσιστικό σύστημα διάκρισης των φυλών που επέβαλε η λευκή μειοψηφία των κατοίκων της Νότιας Αφρικής και το οποίο διατηρήθηκε για περισσότερα από σαράντα χρόνια. Το aparthάιντ τέθηκε σε ισχύ το 1948 και επέβαλε καθεστώς διακρίσεων μεταξύ λευκών και μαύρων. Έτσι, κάθε φυλετική ομάδα στο καθεστώς του aparthάιντ είχε διαφορετικό τόπο κατοικίας, χωριστή εκπαίδευση, χωριστά συγκοινωνιακά μέσα, ενώ παράλληλα απαγορευόταν η σύναψη σεξουαλικών ή οικογενειακών σχέσεων μεταξύ ατόμων που ανήκαν σε διαφορετική φυλετική ομάδα.

Κυπριακό ζήτημα

Το κυπριακό ζήτημα είναι ένα μεγάλο εθνικό θέμα που έχει αρχίσει να υπάρχει ήδη από το 1878, όταν οι Άγγλοι κατέλαβαν το νησί. Από τότε ο κυπριακός λαός έχει επανειλημμένα αγωνιστεί για την ελευθερία του. Το αποκορύφωμα της κρίσης ήταν η χρονιά 1974,

όταν οργανώθηκε πραξικόπημα εναντίον του τότε προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Το πραξικόπημα απέτυχε, όμως η Τουρκία εκμεταλλεύτηκε τα γεγονότα, εισέβαλε με μεγάλες δυνάμεις στο νησί και κατέλαβε περίπου το 40% του κυπριακού εδάφους. Αποτέλεσμα ήταν να χωριστεί η Κύπρος σε δύο μέρη, πολλοί άνθρωποι να χάσουν τα σπίτια και τις περιουσίες τους, άλλοι να εκδιωχθούν από την πατρίδα τους γη και άλλοι ν' αγνοούνται μέχρι και σήμερα.

Παγκοσμιοποίηση

Παγκοσμιοποίηση είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για να ορίσει την εξάπλωση των αγορών πέρα από τα εθνικά σύνορα, ειδικότερα την επέκταση της παραγωγής από πολυεθνικές εταιρίες σε πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο. Με πιο απλά λόγια, μια πολυεθνική εταιρία μπορεί να παράγει τα προϊόντα της σε πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο, ν' απασχολεί εργάτες διαφορετικών

εθνοτήτων τους οποίους μπορεί να πληρώνει με λιγότερα χρήματα απ' ό,τι στη χώρα της.

Παράνομη διακίνηση ανθρώπων

Η παράνομη διακίνηση ανθρώπων με σκοπό το κέρδος μέσα από την εκμετάλλευσή τους είναι ένα φαινόμενο που στην εποχή μας έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις. Τα τελευταία χρόνια εκατομμύρια άνδρες, γυναίκες και παιδιά αγοράστηκαν, πουλήθηκαν, μεταφέρθηκαν και κρατήθηκαν παρά τη θέλησή τους σαν δούλοι. Η παράνομη διακίνηση ανθρώπων είναι μια μοντέρνα μορφή σκλαβιάς όπου οι δουλέμποροι απειλούν, χρησιμοποιούν και εξαναγκάζουν τα θύματά τους να προσφέρουν συχνά παράνομη εργασία σε άθλιες συνθήκες. Συχνά προσελκύουν τα θύματά τους με διαφημίσεις οι οποίες υπόσχονται καλοπληρωμένες δουλειές σε διάφορες πόλεις του κόσμου και δίνουν ψεύτικες υποσχέσεις σε ανθρώπους που επιζητούν καλύτερες συνθήκες ζωής.

ISBN 960 - 8349 - 01 - X
Τιμή: 3 €